

การรับรู้และการจัดการความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศ

การรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศ ที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงปลา

การรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงมีความสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีปฏิกริยาและปฏิบัติต่อกับพิบัติหรือความเสี่ยงอย่างไร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระดับความตระหนักของเกษตรกรต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยง

ความแตกต่างของการรับรู้ความเสี่ยงของเกษตรกรซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะรูปแบบการเลี้ยงปลา เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในบ่อดินส่วนใหญ่จะตระหนักถึงความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ในการเลี้ยงปลาน้อยกว่าเกษตรกรที่เลี้ยงปลากระชัง แต่ความตระหนักของผู้เลี้ยงปลากระชังแต่ละรายแตกต่างกันค่อนข้างเยอะ

ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยงที่เกิดจากสภาพอากาศได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงปลากระชัง ต่อมาทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาพฤติกรรม การตัดสินใจเกี่ยวกับความเสี่ยงของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง โดยใช้การเล่นเกมตามบทบาทสมมติ (a role-playing simulation game)

เกษตรกรที่เพิ่งประสบความเสียหายจากอุทกภัยน้ำไหลน้อยหรือภัยแล้ง เมื่อไม่นานมานี้ จะมีการรับรู้ต่อความเสี่ยงสูงเนื่องจากได้รับประสบการณ์ตรง จากการสร้างสถานการณ์เกมจำลองเกี่ยวกับจำนวนปลาที่จะปล่อยลงเลี้ยงในครั้งต่อไป พบว่า หากเกษตรกรเสียหายอย่างหนักจากภัยพิบัติที่ผ่านมา เขาจะตัดสินใจปล่อยปลาน้อยลงอีกครั้ง ไปด้วยไรก็ตาม พบว่า เป็นการยากสำหรับเกษตรกรในการประเมินความเสี่ยงและเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ทำกำไรและขาดทุนในอดีต แล้วตัดสินใจว่า ควรปล่อยปลาเท่าไรในครั้งต่อไป ความยุ่งยากในการตัดสินใจเมื่อระดับความเสี่ยงในเกมที่เพิ่มขึ้น แสดงถึง สิ่งที่ยากในการคาดเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง

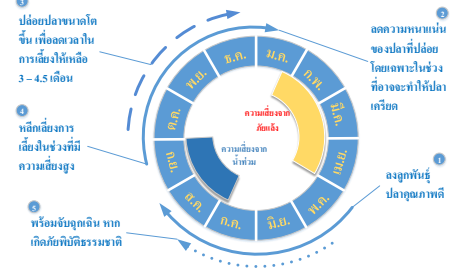
เกษตรกรผู้เลี้ยงปลามีทัศนคติต่อความเสี่ยงที่หลากหลาย บางรายไม่กล้าที่จะเสี่ยง ในขณะที่บางรายยอมรับกับความเสี่ยง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ความแตกต่างในความคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงของเกษตรกร จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับจากภัยพิบัติ ระดับความเสียหาย ผลกำไรที่เคยได้รับ ทรัพย์สินที่มีอยู่ แต่ความรู้สึกและอารมณ์ของเกษตรกรบางรายก็มีผลต่อความคิดเห็น ความเข้าใจที่ลึกซึ้งจากงานวิจัยนี้มีความสำคัญในการกำหนดนโยบายและพัฒนาโครงการที่ช่วยให้มีการบริหารจัดการความเสี่ยงเรื่องการเลี้ยงปลาน้ำจืดได้ดียิ่งขึ้น การรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงมีความสำคัญเพื่อทำให้เกิดกลไกในการแบ่งปันความเสี่ยง เช่น การประกันภัย ซึ่งผู้ทำประกันจะได้รับค่าชดเชยหากผลผลิตเสียหาย แต่ถ้าเกษตรกรมีการจัดการความเสี่ยงที่ดีก็ไม่ใช่เป็นต้องได้รับค่าชดเชยแต่อย่างใด

การจัดการความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศ

ปัจจุบันเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาปรับตัวเพื่อลดความเสี่ยงจากสภาพอากาศโดยใช้หลายวิธีร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นปรับวิธีการเลี้ยง ปรับช่วงเวลาที่จะปล่อยปลา ปรับวิธีการบริหารจัดการน้ำ รวมทั้งวิธีการบริหารการเงินและการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อบริหารความเสี่ยง ความเสียหายตัวสามารถบริหารจัดการโดยเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา แต่ในส่วนการจัดการปริมาณและคุณภาพน้ำที่ใช้ร่วมกันต้องมีการบริหารจัดการในระดับชุมชนหรือระดับลุ่มน้ำ

การจัดการความเสี่ยงแตกต่างกันตามสถานที่และเวลาในระยะสั้น การตัดสินใจเกี่ยวกับภัยพิบัติเผชิญอยู่และการปฏิบัติตอบสนองส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา

วิธีการลดความเสี่ยงโดยการตัดสินใจในการปล่อยอุทกพันธุปลา

การจัดการบ่อ

เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาควรมีการเตรียมบ่อที่ดี ไม่ควรให้อาหารปลาจนกินเกินไป ดูแลจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการตะกอนหรือของเสียภายในบ่อ เพื่อป้องกันการสะสมสารอินทรีย์หรือของเสียกับบ่อ ซึ่งจะมีผลเสียต่อคุณสมบัติน้ำ เช่น ออกซิเจน ความเป็นกรดต่ำ แอมโมเนีย เกษตรกรควรติดตั้งเครื่องให้อากาศ เพื่อให้ปลาได้รับออกซิเจนเพียงพอ ไม่ทำให้ปลาเครียดและตายยกบ่อ การติดตั้งเครื่องให้อากาศแบบต่าง ๆ จะช่วยลดปัญหาอุทกพันธุที่สูบน้ำในบ่อจนเกิดการแบ่งชั้นน้ำซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลกระทบทางลบในการเลี้ยงปลา เครื่องให้อากาศช่วยทำให้เกิดการผสมของน้ำมากขึ้น ทำให้เกิดการละลายของออกซิเจนในอากาศลงสู่น้ำ ทำให้จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในบ่อทำงานได้ดีขึ้น หรือหากมีน้ำเพียงพอ ควรมีการเปลี่ยนถ่ายน้ำบ้าง

การจัดการการเลี้ยงปลากระชังในแม่น้ำ

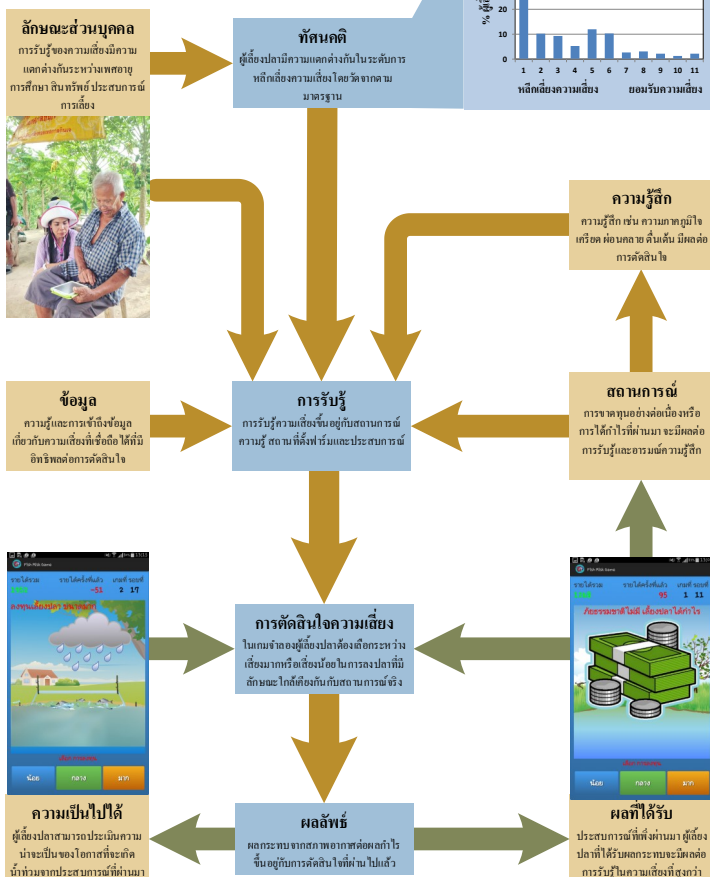
เกษตรกรปรับเปลี่ยนการเลี้ยงหลายวิธีร่วมกัน เช่น ปรับช่วงเวลาปล่อยปลาลงเลี้ยง ปรับวิถีชีวิตทางสังคมและบริหารการเงิน เพื่อจัดการความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผลผลิตและกำไรที่ได้จากการเลี้ยงปลาในกระชัง ในระยะสั้นเกษตรกรมีการติดตั้งเครื่องเพิ่มอากาศสำหรับการเลี้ยงปลาในบ่อดินและในกระชัง ช่วงที่มีน้ำไหลน้อยและเมื่อปลามีขนาดโตขึ้น หรือเมื่อเกิดความเสี่ยงที่น้ำจะมีปริมาณออกซิเจนต่ำ การเลี้ยงปลาในกระชัง คงต้องเลือกสถานที่เลี้ยงที่เหมาะสม รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายกระชังเพื่อให้อยู่ในที่ซึ่งมีน้ำไหลเวียนเหมาะสม หรืออาจจะต้องย้ายกระชังหลบกระแสน้ำที่เขี้ยวกรากในช่วงน้ำหลาก

การจัดการการเลี้ยงปลากระชังในอ่างเก็บน้ำ

การจัดการความเสี่ยง เช่น การให้อากาศและการลดการให้อาหาร สามารถทำได้ในระดับฟาร์มในช่วงที่ปลาเครียด การจับปลาก่อนกำหนดช่วงน้ำหลากเป็นอีกวิธีที่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลากระชังหลายรายใช้เพื่อลดความสูญเสียเกษตรกรให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชาวสภาพอากาศ ชาวการบริหารจัดการน้ำ ฟาร์มขนาดใหญ่จะมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงได้มากกว่าฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรกรเจ้าของฟาร์มขนาดใหญ่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดเก็บและปล่อยน้ำจากเขื่อนมากกว่าเกษตรกรรายย่อย

การรับรู้ความเสี่ยงที่มีผลต่อการตัดสินใจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความเสี่ยง

ส่วนระยะกลาง การตัดสินใจเกี่ยวกับความเสี่ยงกับความหนาแน่นมาก และช่วงเวลาปล่อยปลา โดยทั่วไป การจัดการระยะสั้นมักจะทางเลือกที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสีย ในขณะที่ทางเลือกระยะกลาง ผลที่ได้รับจากการลดความเสี่ยงนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงและต้นทุนที่ลงไป เกษตรกรต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวในการบริหารจัดการน้ำระดับลุ่มน้ำและระดับประเทศ ภาครัฐบาลและผู้เชี่ยวชาญได้วางยุทธศาสตร์ระยะยาวด้านการจัดการระบบนิเวศ การกำหนดพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำ การคัดเลือกชนิดและสายพันธุ์ปลาที่เหมาะสม การพัฒนาระบบมาตรฐานเพื่อการส่งออก แผนระยะสั้นและระยะยาวมีความสำคัญต่อการจัดการความเสี่ยงอันเนื่องมาจากสภาพอากาศ ในขณะที่แผนระยะยาว โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

หน่วยวิจัยสังคมและสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 จ. เชียงใหม่ 50200
 053 854 898